

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก
LIFE MIGRANT LABOR IN TAK SPECIAL ECONOMIC DEVELOPMENT ZONE,
TAK PROVINCE

อังคณา ตาเสนา¹ และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์²
Angkana Tasena¹ and Somkiat Chaipiboon²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยสอบถามจากแรงงานข้ามชาติที่ทำงานอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ในการวิเคราะห์ใช้สถิติพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นสัญชาติพม่าและนับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาในระดับประถม ส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานอยู่เป็นครอบครัว อาชีพก่อนที่จะย้ายมาทำงาน คือ รับจ้างทั่วไปและเกษตรกร ซึ่งรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 499 บาท ด้านสุขภาพเวลาที่เจ็บป่วยจะซื้อยามาทานเองและไปรักษาที่โรงพยาบาลรัฐ จะมีค่าใช้จ่ายในการรักษาเฉลี่ยต่อคนต่อปี 905.46 บาท สาเหตุที่ย้ายมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เนื่องจากค่าจ้างไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ จะเดินทางเข้ามาทำงานโดยไม่ผ่านด่านและมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานประมาณ 500 บาท แรงงานที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่จะทำงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่จะทำงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร สำหรับรายได้ที่แรงงานได้รับ โดยเฉลี่ยจะมีรายได้ 277,585.81 บาท/คน/ปี และมีรายจ่ายโดยเฉลี่ยเท่ากับ 198,640.54 บาท/คน/ปี รูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ คือ แรงงานข้ามชาติมีรูปแบบการดำเนินชีวิตดีขึ้นเมื่อเทียบกับระหว่างก่อนและหลังเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีเงินออมมากขึ้น และพฤติกรรมในการบริโภคส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จ่ายด้านอาหาร/เครื่องดื่มและยาสูบ รวมทั้งเป็นการใช้จ่ายในเรื่องของการเลี้ยงชีพ

คำสำคัญ: แรงงานข้ามชาติ / การดำเนินชีวิต/ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

The purpose of this research was to study migrant labors living in Tak Special Economic Development Zone, Tak province. The research instrument used in the data collection was questionnaires from migrant labor. Descriptive statistics were used in the data analysis. The informants are migrant labors in Tak Special Economic Development Zone, Tak province.

The results show that the majority of migrants is Burmese nationals and Buddhists. The migrants' education level is an elementary and most of them come to work and live with their families. By the time they worked in Burma, they were general contractors and farmers. The average incomes and expenses per month are no more than 499 baht. At the time of illness, they usually buy their own medicine and receive healthcare in Thai-government hospital. The average annual costs of the treatment are 905.46 baht per person. The reasons for moving from their home to work in Tak Special Economic Development Zone are the insufficient wages and unemployment in their country. They come to work without an approval from checkpoint staff and the costs of traveling to work are approximately 500 baht. Most of the migrant labor populations have been working for at least 3 years that mainly work in industry and agriculture. The annual received labor incomes are 277,585.81 baht per person and the average expenditure is annually 198,640.54 baht per person. Migrants have a lifestyle that is better to have more

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

revenue and have more savings compared between before and after work in Tak Special Economic Development Zone. Most consumption behaviors are food / beverage and tobacco consumption and are spent on gambling.

Keywords: Migrant labor / Life migrant labor / Special Economic Development Zone

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความแตกต่างด้านทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละประเทศที่ไม่เหมือนกันจึงทำให้เกิดความชำนาญในการผลิตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ โดยประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ล้วนเป็นประเทศที่มีความต้องการแรงงานสูง พร้อมทั้งปัจจัยด้านแรงงานที่ไม่เอื้ออำนวยให้ทำงาน เช่น ปัจจัยด้านประชากรที่เพิ่มขึ้นไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ปัจจัยด้านการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างการจัดการศึกษากับความต้องการแรงงาน และปัจจัยทางด้านการเมืองภายในประเทศที่มีความไม่แน่นอน และอาจจะมีปัจจัยดึงดูดที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน เช่น อัตราค่าจ้างสูงกว่าประเทศของแรงงาน การขาดแคลนแรงงานในบางสาขา โอกาสในการหาความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ การได้รับการศึกษา และความมั่นคงทางการเมือง การมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิต จากสถิติจัดทำงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (ตารางที่ 1) พบว่า แรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2553-2557 มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทั้ง 5 กลุ่ม โดยในปี 2557 มีปริมาณมากถึง 1,111,775 คน

ตารางที่ 1 จำนวนแรงงานข้ามชาติที่ยื่นคำขอและได้รับอนุญาตทำงาน ปี 2553-2557

(หน่วย:คน)

ปี	รวม	ทั่วไป	พิสูจน์สัญชาติ	นำเข้า	ส่งเสริมการลงทุน	ชนกลุ่มน้อย
2553	391,313	90,654	208,193	25,562	19,111	47,793
2554	601,005	95,506	380,195	54,623	20,124	50,557
2555	1,039,117	96,070	761,617	108,825	22,788	49,817
2556	923,944	117,901	592,511	131,910	31,670	49,952
2557	1,111,775	122,519	685,804	217,111	33,819	52,522

ที่มา: กรมการจัดหางาน (2557)

สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติได้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ จากข้อมูลการสำรวจของโรงพยาบาลแม่สอดและการศึกษาของกองอาชญากรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งเป็นโรคติดต่อ มีการตรวจพบโรคต่างๆ ดังนี้ มาเลเรีย วัณโรค เอดส์ ไข้หวัด ไข้เลือดออก และโรคเรื้อน เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีการควบคุมให้ดีแล้ว อาจทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคเหล่านี้ในประเทศไทยอีกครั้ง ผลกระทบต่อรายจ่ายทางด้านสาธารณสุขหรืองบประมาณที่รัฐต้องเสียไปในการดูแล รักษาแรงงานข้ามชาติหรืออาจกล่าวได้ว่ารัฐต้องแบ่งปันทรัพยากรของคนไทยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมดูแลและการป้องกันโรค ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายและเวลาในการออกติดตามในการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขของแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะจังหวัดบริเวณชายแดน จะต้องแบกรับภาระสูงเพราะมีผู้มาใช้บริการมาก และส่งผลกระทบด้านความมั่นคง นอกจากนี้แรงงานข้ามชาติยังสร้างผลกระทบทางด้านสังคม เช่น การก่อปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการศึกษาและปัญหาเหยื่อของการค้ามนุษย์ต่อประเทศไทยอีกด้วย ส่วนผลกระทบด้านบวก ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์จากต้นทุนค่าแรงที่ต่ำและการจ้างแรงงานข้ามชาติยังมีส่วนช่วยในการเติมเต็มแรงงานที่ขาดแคลนในประเทศไทย ทำให้ลดความไม่แน่นอนในการผลิตได้ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2557)

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันส่วนใหญ่มีการเน้นในเรื่องของการค้าและการลงทุน เพื่อที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว แนวทางหนึ่งที่หลายประเทศนิยมใช้ คือ การพัฒนาพื้นที่ในลักษณะของการ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) การกำหนดเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะถูกกำหนดขึ้นในบริเวณที่มีความได้เปรียบในหลายๆ ด้าน โดยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีวัตถุประสงค์เพื่อการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวอยู่เพียงในเมืองใหญ่อย่างเดียว โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นตัวในการพัฒนา (สำนักวิชาการ และสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) เพื่อสร้างฐานการผลิตเพื่อเชื่อมโยงกับอาเซียน และพัฒนาเมืองชายแดน และเน้นในเรื่องของการใช้ประโยชน์ การลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการให้บริการแรงงานข้ามชาติ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) จากการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ภายใต้การดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ แม่สอด อรัญประเทศ ตราด มุกดาหาร และสะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและปาดังเบซาร์) โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน อีกทั้งและจากการประชุม กนพ. ยังได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจะได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษต่างจากการเข้าลงทุน ได้แก่ สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานข้ามชาติ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทำเนียบรัฐบาล, 2557)

การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเน้นในเรื่องของการใช้แรงงานเข้มข้นจึงได้ดำเนินการตามภารกิจ โดยมีการดำเนินการตามแนวทางการจัดระบบการจ้างแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ และการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และควบคุมดูแลครอบคลุมถึงงานด้านสาธารณสุข การตรวจคนเข้าเมือง การจัดสวัสดิการด้านแรงงานและค่าจ้าง รวมทั้งมีดำเนินการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก, 2558) จากสถิติของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์แรงงาน พบว่า แรงงานจะเคลื่อนย้ายจากประเทศที่มีรายได้ต่ำไปยังประเทศที่มีรายได้สูงกว่า และจากการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้นโยบายการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้การเปิดประชาคมอาเซียนยังเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยในการยกระดับอัตราค่าจ้างและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ (دنۇفل اورىسلىچاكر و سىمپرىنىمىن مىن پىرسىرىق, 2557) การวิเคราะห์ผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อดัชนีต่างๆ และการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เป็นการส่งเสริมในเรื่องของการจ้างแรงงานข้ามชาติ และจากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าแรงงานข้ามชาติส่งผลกระทบทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติว่ามีพฤติกรรมอย่างไร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่างๆ ของประเทศและภูมิภาค ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ และผลกระทบของแรงงานข้ามชาติด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำมาสู่การหาแนวทางในการจัดการระบบแรงงานข้ามชาติให้เหมาะสมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก และให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาคต่อไป

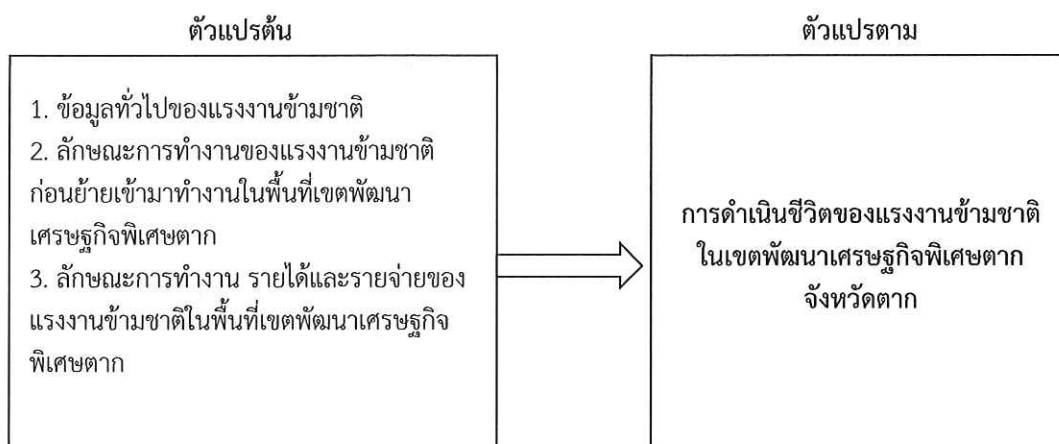
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร

กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ แรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมายที่ทำงานอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก ซึ่งพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของแรงงานข้ามชาติมากที่สุดจะอยู่ที่อำเภอแม่สอด ดังนั้น เพื่อความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จึงนำมากำหนดเป็นประชากรในการวิจัย โดยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณได้ตามสูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 85 เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและแบบสอบถามค่อนข้างจะละเอียด ผู้วิจัยจึงยอมรับระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 85

$$n = \frac{17,910}{1 + 17,910(0.15)^2}$$

= 44.33 ประมาณ 44 ตัวอย่าง

ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย ณ ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 15 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 44 ตัวอย่าง จากแรงงานข้ามชาติ 17,910 คน (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดตาก, 2556)

2. การสุ่มตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง จะทำการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมายที่ทำงานอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ การสำรวจและสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบปลายปิดและแบบปลายเปิดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามอย่างมีโครงสร้าง (Structured questionnaire) โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานข้ามชาติ

ตอนที่ 2 ลักษณะการทำงานของแรงงานข้ามชาติ

ตอนที่ 3 การดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก
2. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อหารูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) เพื่อบรรยายให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชายร้อยละ 51.30 และเพศหญิงร้อยละ 48.70 ส่วนจะอยู่ในช่วงอายุ 45-54 ปี ร้อยละ 36.80 อายุ 25-34 ปี ร้อยละ 25.00 และอายุ 35-44 ปี ร้อยละ 15.80 สัญชาติพม่าร้อยละ 89.50 ส่วนที่เหลือเป็นสัญชาติกระเหรี่ยง นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด สำหรับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมร้อยละ 52.60 รองลงมา ไม่ได้ได้รับการศึกษาร้อยละ 38.20 และจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 5.30 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แต่งงานและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 63.20 รองลงมา โสด ร้อยละ 25.00 แต่งงานแยกกันอยู่ ร้อยละ 3.90 จำนวนบุตรในครอบครัว ไม่มีบุตรเลย คิดเป็นร้อยละ 28.90 รองลงมาจำนวน 2 คน ร้อยละ 27.60 และจำนวน 3-4 คน ร้อยละ 23.70 ตามลำดับ อาชีพของแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะย้ายเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.70 รองลงมาอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 43.40 และว่างงานร้อยละ 5.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนก่อนย้ายมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน	ร้อยละของรายได้	ร้อยละของรายจ่าย
ไม่มีรายได้หรือรายจ่าย	5.30	3.90
ต่ำกว่า 499 บาท	60.50	80.30
500-999 บาท	22.40	7.90
1,000-1,499 บาท	7.90	6.60
1,500-1,999 บาท	3.90	1.30
รวม	100.0	100.00

จากตาราง พบว่า แรงงานข้ามชาติมีรายได้เฉลี่ยก่อนที่จะย้ายมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก มีรายได้ต่ำกว่า 499 บาทต่อเดือนร้อยละ 60.50 รองลงมาไม่มีรายได้ 500-999 บาท และมีรายได้ 1,000-1,499 บาท ตามลำดับ สำหรับรายจ่าย แรงงานข้ามชาติมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 499 บาท ร้อยละ 80.30 รองลงมา มีรายจ่าย 500-999 บาท และมีรายจ่าย 1,000-1,499 บาท ตามลำดับ

การเข้ารับการรักษาส่วนใหญ่แรงงานข้ามชาติจะซื้อยามาทานเองร้อยละ 28.50 รองลงมา คือ จะไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลรัฐร้อยละ 22.80 ปล่อยให้หายเองร้อยละ 19.10 และสถานีนอนามัย ร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตารางที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการรักษาของแรงงานข้ามชาติ

ค่าใช้จ่ายในการรักษาของแรงงานข้ามชาติ	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปี	905.46
ค่าใช้จ่ายต่ำสุด	60.00
ค่าใช้จ่ายสูงสุด	5,000.00

จากตาราง พบว่า แรงงานข้ามชาติจะมีค่าใช้จ่ายในการรักษาเฉลี่ยต่อคนต่อปี 905.46 บาท โดยค่าใช้จ่ายที่แรงงานจ่ายต่ำที่สุด คือ 60 บาท และจ่ายสูงสุด คือ 5,000 บาท

สำหรับสาเหตุที่ละทิ้งถิ่นฐานจากประเทศพม่า เพื่อเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เนื่องจาก ค่าจ้างต่ำและไม่เพียงพอร้อยละ 33.50 รองลงมา คือ ยากจนและไม่มีความรู้ และต้องการรายได้ การมีงานทำ คุณภาพชีวิตร้อยละ 30.30 โดยแรงงานข้ามชาติจะเดินทางเข้ามาทำงานโดยไม่ผ่านด่านคิดเป็นร้อยละ 77.60 และที่เดินทางผ่านด่านร้อยละ 22.40 สำหรับค่าใช้จ่ายแรงงานข้ามชาติจะมีค่าใช้จ่ายการเดินทางข้ามพรมแดนมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยประมาณ 500 บาท ร้อยละ 51.30 รองลงมา คือ 501-1,000 บาท ร้อยละ 44.70 และเดินทางโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเลยร้อยละ 2.6 ตามลำดับ โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นเงินส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 57.90 รองลงมา คือ เงินในครอบครัวและการกู้ยืม ร้อยละ 35.50 และ 6.60

ลักษณะการทำงาน รายได้และรายจ่ายของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจแม่สอดส่วนใหญ่มากกว่า 3 ปี ร้อยละ 55.30 รองลงมาประมาณ 3 ปี ร้อยละ 23.70 และประมาณ 1 ปี น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ สำหรับลักษณะงานส่วนใหญ่จะทำงานในภาคอุตสาหกรรม เกษตรและภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 42.10 40.80 และ 17.10 ตามลำดับ ส่วนสถานภาพการทำงานส่วนใหญ่เป็นการจ้างแบบรายวัน คิดเป็นร้อยละ 53.90 งานประจำร้อยละ 44.70 และจ้างเหมาร้อยละ 1.3 ตามลำดับ สำหรับรายได้ของแรงงานข้ามชาติ จะแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ประเภทรายได้ของแรงงานข้ามชาติ

ประเภทรายได้	จำนวนเงินเฉลี่ยต่อคนต่อปี	ร้อยละ
ค่าจ้าง	213,865.81	77.05
การกู้ยืม	28,120.00	10.13
การเลี้ยงชีพ	35,600.00	12.82
รวม	277,585.81	100.00

จากตาราง พบว่า รายได้ของแรงงานโดยเฉลี่ยจะมีรายได้ 277,585.81 บาท/ปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 198,640.54 บาท/ปี โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าจ้าง การเลี้ยงชีพและลูกหลานให้ สำหรับรายจ่ายของแรงงานข้ามชาติใช้จ่ายเงินเฉลี่ยต่อปี จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่าย ดังนี้

ตารางที่ 5 การใช้จ่ายของแรงงาน

ประเภทค่าใช้จ่าย	จำนวนเงินเฉลี่ยต่อคนต่อปี	ร้อยละ
อาหาร/เครื่องดื่ม/ยาสูบ	69,594.50	35.03
ค่าที่อยู่อาศัย/เครื่องใช้ภายในบ้าน	17,709.40	8.92
ยานพาหนะ/การเดินทาง	12,828.57	6.46
ของใช้ส่วนบุคคล/เครื่องนุ่งห่ม/รองเท้า	18,959.30	9.54
การสื่อสาร	3,401.21	1.71
เวชภัณฑ์/ค่ารักษาพยาบาล	3,503.97	1.76
การบันเทิง/การจัดงานพิธี	1475	0.74

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กิจกรรมทางศาสนา	1,889.00	0.95
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ภาษี เบี้ย ประกันภัย ดอกเบี้ย ซื้อสลากกินแบ่ง/หวย เป็นต้น)	69,279.59	34.88
รวม	198,640.54	100.00

จากตาราง พบว่า แรงงานข้ามชาติมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 198,640.54 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายด้านค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบร้อยละ 35.03 รองลงมา ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 34.88 ของใช้ส่วนบุคคล/เครื่องนุ่งห่ม/รองเท้าร้อยละ 9.54 ค่าที่อยู่อาศัย/เครื่องใช้ภายในบ้านร้อยละ 8.92 ยานพาหนะ/การเดินทางร้อยละ 6.46 เวชภัณฑ์/ค่ารักษาพยาบาลร้อยละ 1.76 การสื่อสารร้อยละ 1.71 กิจกรรมทางศาสนามาร้อยละ 0.95 และการบันเทิง/การจัดงานพิธีร้อยละ 0.74

รูปแบบการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจตาก คือ แรงงานข้ามชาติมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับระหว่างก่อนและหลังเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ลักษณะการทำงานไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก ยังคงทำงานที่ใช้ทักษะฝีมือต่ำ แต่จะมีรายได้และเงินออมมากขึ้น และพฤติกรรมในการบริโภคส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จ่ายด้านอาหาร/เครื่องดื่มและยาสูบ รวมทั้งเป็นการใช้จ่ายในเรื่องของการเสียโชค

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การศึกษาการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษา พบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเป็นสัญชาติพม่าและนับถือศาสนาพุทธ สำหรับการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะเข้ามาทำงาน พบว่า มีความลำบากเพราะส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปกับเกษตรกร ทำให้รายได้ไม่เพียงพอและในบางช่วงก็จะไม่มีงานทำ การเข้าถึงการรักษาพยาบาลค่อนข้างลำบากเช่นกัน ส่วนใหญ่จะซื้อยามาทานเอง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานข้ามชาติย้ายมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเป็นวัยหนุ่มสาว และจะอยู่เป็นคู่หรือครอบครัว แรงงานข้ามชาติโดยเฉลี่ยจะทำงานอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี สอดคล้องกับงานวิจัย อภิชาติ จารัสถุธีร์รงค์ จรรย์พร ให้อย่างและกัญญา อภิพรชัยสกุล (2554) ที่กล่าวถึงลักษณะแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงาน อยู่กันเป็นคู่ครองแต่ก็มีบางส่วนก็ยังเป็นโสด และมักจะทำงานที่ใช้ทักษะฝีมือต่ำ

สำหรับรายได้ของแรงงานโดยเฉลี่ยจะมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย และยังมีเหลือสำหรับการส่งเงินกลับไปให้ยังครอบครัวที่อยู่ประเทศพม่าได้อีกด้วย โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าจ้าง การเสียโชค และการใช้จ่ายของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเป็นค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตของทุกคน ซึ่งเมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจะพบว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายรองลงมาที่แรงงานมีการใช้จ่ายมากเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ภาษี เบี้ยประกันภัย ดอกเบี้ย ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล/หวย เป็นต้น) จากการศึกษารายได้และรายจ่ายของแรงงานข้ามชาติ พบว่าแหล่งที่มาของรายได้และรายจ่ายส่วนใหญ่แรงงานข้ามชาติจะมีรายได้และรายจ่ายจากการเสียโชค โดยการเสียโชคเป็นคาดหวังว่าจะถูกรางวัล และพฤติกรรมแบบนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มที่ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มิรายได้ต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ariyabuddhiphongs (2011) ที่ได้มีการศึกษาถึงลักษณะของผู้ที่ชอบการเสียโชคว่า มักจะมีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำและมักจะเกี่ยวข้องกับเพื่อหรือสังคมที่มีการเสียโชคเป็นประจำ รองลงมาแรงงานข้ามชาติจะมีค่าใช้จ่าย ค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ นอกจากอาหารและเครื่องดื่มมีการบริโภคในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แรงงานข้ามชาติมักจะพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มประเภทต่างๆ เช่น เครื่องดื่มชูกำลัง กาแฟ เป็นต้น เพราะช่วยทำให้สดชื่น ไม่ง่วงนอน

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะย้ายมาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก มีความลำบาก ค่าจ้างต่ำ รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย เป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานข้ามชาติย้ายเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจตาก บางครั้งอาจจะมีแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมายลักลอบเข้ามา เพราะบริเวณนี้เป็นพื้นที่ชายแดนจึงง่ายต่อการเดินทางเข้ามา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาในด้านการจัดการแรงงานข้ามชาติ การให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านแรงงานข้ามชาติทั้งกับแรงงานเองและผู้ประกอบการด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติเมื่อย้ายมาอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก แรงงานมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยจะจ่ายไปกับสินค้าที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภคบริโภค ควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มเติม
2. จากการวิจัยพบว่าจำนวนแรงงานข้ามชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า จึงเสนอให้มีการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของแรงงานข้ามชาติที่ย้ายเข้ามาทำงานในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2557). วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงานปี 2557. [Online]. Available: <http://lmi.doe.go.th/index.php/22-labornews/sub-labornews3>. [มิถุนายน 25, 2559]
- دنุพล อริยสัจจากร และสมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2557). การศึกษาผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ AEC. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทำเนียบรัฐบาล. (2557). ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.). [Online]. Available: <http://www.thaigov.go.th/th/news1/>. [2559, พฤษภาคม 30]
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2557). รายงานสรุปเชิงนโยบาย โครงการวิจัย เรื่อง “แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย”. กรุงเทพฯ. [Online]. Available: http://www.itd.or.th/tradeanddevelopment?task=view_event&event_id=195. [2559, พฤษภาคม 30]
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). เขตเศรษฐกิจในประเทศไทย. [Online]. Available: <http://www.nesdb.go.th/esdps/โบร์%20ชาร์ว%20เขตเศรษฐกิจพิเศษ.pdf>. [2559, พฤษภาคม 30]
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก. (2558). รายงานความเคลื่อนไหวภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก. [Online]. Available: <http://www.industry.go.th/tak/index.php/docman/2015-23-09-22-1/266-2015-23-09-3333-1/file>. [2559, สิงหาคม 16]
- สำนักวิชาการ และสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). สารสังเขป ประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์, จรัมพร โห้ล่ายอง และกัญญา อภิพรชัยสกุล. (2554). ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติใน 11 จังหวัดสำคัญในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Ariyabuddhiphongs. (2011). Lottery gambling: a review. *Journal of Gambling Behavior*. 27(1), 15-33.

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

อังคณา ตาเสนา และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์

ได้เข้าร่วมนำเสนอบทความประเภทปกเกล้า

เรื่อง "การดำเนินงานของแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จังหวัดตาก"

ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 5

วันที่ 21 ธันวาคม 2561

ณ อาคารนวัตกรรมการทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

(ดร.สุภาพร พงศ์ปัญญาโอภาส)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ วงษ์บุญมาก)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร